

Fuchszné Benák Katalin: Gondolatok, emlékek egy intézményi összevonásról

Mindszente 2007-ben vonták össze a Keller Lajos Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjteményt meg a Tisza Művelődési Házat. Több éves pénzügyi megszorítás és létszámleépítés előzte meg a döntést. A körültekintő előkészítő munkának, a szakmai felügyelettel való építő jellegű párbeszédnek, a dolgozók hozzáállásának köszönhetően az eredeti elképzelés szerint az összevonással magasabb színvonalú kulturális szintér jött létre.

Mindszentről

Volt idő, amikor a tiszántúli területekkel együtt tízezer lakost számlált. A főként mezőgazdaságból élő lakói minden időben nagyon sokat dolgoztak. Eljártak kubikmunkára, vagy egyéb megélhetés végett ingáztak. Viszonylag rövid ideig tartott a "jólét", amikor szocialista piacra termelt a község, főként azért, mert távlati célként kisvárossá kívánták fejleszteni. 1993-ban nyilvánították várossá. Ez idő tájt volt orvosi rendelő, két gyógyszertár, gimnázium, két általános iskola, három óvoda, két bölcsőde, könyvtár és letéti könyvtárak, művelődési ház, helyismereti gyűjtemény, mozi, idősek napközije, helyi rendőrőrs, posta, konzervgyár, varroda, bődíszműüzem, három termelészövetkezet, fürdő, tiszai szabadvízi strand, áruház, sportcsarnok, sportpálya, ipartestület, primőrtelep, bankpalota, kompátkelőhely a Tiszán, jó vasúti és autóbuzos közlekedés, helyi újság... A lakosság 1993-ban 7934 fő volt. A szocialista exportra termelő üzemek piaci beszűkültek, majd megkezdődött egy nagyobb fokú elvándorlás, és Mindszent térségünk egyik legmagasabb munkanélküliségi szintjét mutató településévé vált. Az önkormányzat rákényszerült az intézmények összevonására, először a bölcsődéket, majd az óvodákat, később az iskolákat vonták össze, s tudtuk, csak idő kérdése, mikor kerülünk sorra mi...

Helyzetkép a helyi kultúráról

Mindszent lakosságáról elmondható, hogy napkeltétől napnyugtáig véres verítékkal képes dolgozni, tanulni a boldogulásért - s ugyanígy képes életének másik végén is égetni a gyertyát. A 60-as és 70-es években mélyponton volt a település morálja.

Ennek enyhítésére 1966-ban került sor az akkori viszonyok között modernnek számító Tisza Művelődési Ház építésére. Itt kapott helyet a Nagyközségi Könyvtár is, amely szervezetileg önállóan működött. Úgy tűnt, kulturális téren elmozdult valami a holtpontról. Egyre-másra alakultak a különféle klubok, szakkörök, idegen nyelvi tanfolyamot szerveztek. A könyvtár és művelődési ház a feladatokat szépen összehangolta, az üzemi közművelődés is beindult. Már nem volt olyan kilátástalan a tanyai iskolák megszüntetése, a tanyák megüresedése által a családokra nehezedő élet. A művelődési ház vezetősége 1976-ban tervet dolgozott ki egy művelődési komplexum megvalósítására, amelyre elkészítették az épület átalakítási tervét, mondván: "Az intézmény kihasználtsági foka megnőne. (...) Egyrészt az emberek tudnak szélesebb körben igénybe venni, másrészt gazdaságosabban lehetne a felszereléseket is kihasználni (...), kölcsönös segítséget adnának a részintézmények egymásnak... Ezenlőre a művelődési ház vezetősége megy a maga útján, amennyire anyagi eszközei engedik, de ez sem lehet végtelen. A gazdálkodó egységek pedig nagyon keveset tudnak tenni, és keveset is tesznek a művelődés érdekében."1 Ebben kaptak volna helyet az új, jóval nagyobb alapterületű könyvtár helyiségei, galéria, vendégszobák, klubszobák és egyéb közösségi

szinterek. 1980-ban, főiskolásként itt készítettem a szakdolgozatomat A szabadidő eltöltésének lehetőségei Mindszenten címmel, s így részletesen megismerhettem a ház igazgatójának elképzelését a település kulturális életének fejlesztésére, amelynek megvalósítását tízezres lakosság alatt tartotta optimálisnak.

A könyvek már nem fértek el az akkori helyükön, így 1980-ban a tanács megvásárolt egy régi házat, amelyet felújított, majd beköltöztette a könyvtárat. A könyvtár vezetője már akkor látta, hogy az állomány nem sokáig fér el az új helyén sem, sőt, a nedves épület sem volt megfelelő, de függetlenek lehettek.

A könyvtár vezetője is készített egy új tervet az akkori épület melletti üres telekre, könyvtár céljára. Építésére bízattatást is kapott az akkori főntartótól, hogy mire nyugdíjba megy, addigra biztonságos, jó helye lesz a közel negyvenezer kötetes állománynak. A kétszintesre megálmodott könyvtár minden igényt kielégített volna.

Közben a művelődési házban a tervnek megfelelően a galériát megépítették, de további bővítésre nem került sor, viszont a pinceklub, majd az alapfokú művészeti iskola - amely a házban kapott helyet - fellendítette az életet. A ház elindította a Mindszenti Hírek nevű kulturális, majd közéleti tájékoztató lapot.

Sajnos, nem épült meg az új könyvtár, és mint később kiderült, ez még szándékában sem állt a község akkori vezetésének. A könyvtárvezető meg nyugdíjba ment.

A távlatokban gondolkodó művelődési ház vezetőjét leváltották, aki ezt követően tragikus hirtelenséggel elhunyt. A ház vezetésében változás állt be, amely az idő múlásával egyre kevésbé tudta betölteni szerepét, s az elkészített felújítási terv maradt az asztalfiókban.

A könyvtár egyre nehezebb helyzetbe került, mivel a régi épületnél komoly problémák léptek fel, megadta magát a vizes fal.

1996-ban költöztünk új helyünkre, a volt pártszékházba, egy társasház földszintjére. Alapterület szempontjából alig 30 négyzetméter volt az eltérés, de örültünk, mert a könyvek nagy részét meg tudtuk menteni. Egyre színesebb kulturális élet bontakozott ki a könyvtárban. Komoly helytörténeti kutatómunka vette kezdetét. Megindult a könyvkiadás, számos pályázaton nyertünk, ezáltal kis városunk méltán nevezhette ékkövének a könyvtárat. 1998-ban muzeális gyűjteménnyé nyilvánították a Helyismereti Gyűjteményt. Pályázati támogatással létrehoztuk a Teleházat, amely elősegítette a könyvtár informatikai fejlesztését. Lehetővé vált az állomány elektronikus feldolgozása, majd bevezettük a számítógépes kölcsönzést. Viszont egyre kevésbé fértünk el. Raktárként a bankpalota udvari helyiségét kaptuk meg, ami nem igazán kedvezett a könyveinknek.

Mindszent mind nehezebb gazdasági helyzetbe került, látszott, hogy az alig két éve város néhány éven belül komoly pénzügyi gondokkal fog szembenézni, mivel a lakosság száma rohamosan csökkenni kezdett, és hatottak az egyéb visszahúzó gazdasági körülmények is. Az intézményvezetők első körben maguk racionalizáltak, majd megkezdődtek az összevonások, létszámleépítések. E döntések mindig nagy fájdalmat jelentettek szakmailag éppúgy, mint az ott dolgozóknak. Lassacskán kezdett egyfajta neheztelés kialakulni azon intézményekkel szemben, amelyeket még nem vontak össze. Persze, azoknak sem volt könnyű az életük, mert egyre több és nagyobb volt a megszorítás. Több, nyolcórás munkaidőben foglalkoztatott dolgozó munkaidejét kellett lecsökkenteni hat vagy négy órára. Emellett a dologi kiadásokra biztosított összeg is csökkent. Sokszor előfordult, hogy a pályázatokon nyert összegből tudtunk valamit beilleszteni e célra (nyomtatóba patron, ragasztó, fénymásoló-papír, írószerek, tisztítószerek).

A könyvtár, ha lehet azt mondani, azt a politikát vagy inkább taktikát választotta, hogy igyekezett minél több feladatot elvállalni, bővíteni, fejleszteni, elsősorban pályázati vagy egyéb támogatásból. Szívesen jöttek az olvasók, a látogatók, bár az olvasói létszám csökkenését nehéz volt megállítani. Az első nagy lemorzsolódás a beíratkozási díj

bevezetésekor volt. Éreztük a gondot, mert a hasonló nagyságú könyvtárakban már kezdett begyűrűzni a számítógép, internet elterjedése miatti elmaradás. Persze éreztette hatását a kevesebb könyv vásárlása, a választék hiánya is. Ahol és amire csak lehetett, pályáztunk. Lestük, más könyvtárakban hogyan próbálnak talpon maradni, a nehéz helyzet ellenére fejleszteni, visszacsalogatni, vagy legalább megfogni az olvasókat. Felmérést készítettünk, hogy a város lakossága mit szeretne, mi az, amit helyileg hiányolnak. Sok közművelődési tevékenységet jelöltek meg, amelyet a könyvtártól vártak el. Örültünk, hogy szerettek bennünket, de azért mi sem csinálhattunk mindent, mert mégiscsak könyvtár voltunk. Belekerültünk a saját útvesztőnkbe, amiből már nem volt kiút. Gondoltunk rá, de nem volt mit tenni. Ameddig volt erőnk és az anyagi fedezetet is elő tudtuk teremteni, fejlesztettünk, és kedvelt intézmény lettünk, a lakosság többségének meglegedésére. A könyvtárosok egyre feszítettebb tempóban dolgoztak, de mind nagyobb és szebb eredményeket értünk el.

A művelődési ház sokkal visszafogottabb tempóval tartotta fenn magát. A civil közösségek, informatikai szolgáltatás, vásárok mellett a művészeti iskola, néptánc, társastánc, hangszeres oktatás, dramatikus színjátszás töltötte be főként a teret. Aki helyet kért a házban, az kapott. Az intézmények számára előírt "bevétel" sok mindent meghatározott, nem csak itt, máshol is. A két intézmény között az 1980-as évektől kezdve egyre nagyobb lett a "humán, emberi távolság". Tudta ezt a fenntartó, tudta ezt a szakma és tisztában volt ezzel maga a település is. Mi is tudtuk, bennünket is össze fognak vonni...

Szervezeti átalakítás vagy összevonás?

Közben az önkormányzat egy kft.-t kért fel mint független szervezetet, készítsen átvilágítást a településről, hogy hol és hogyan lehetne hosszabb távra is gazdaságosabbá tenni a működést. A következő alternatívát hozták ki a mi esetünkben: összevonjuk a művelődési házat és könyvtárat, vagy a művelődési házat vállalkozásba adja ki az önkormányzat. A jelenlegi formájában nem szabad működtetni, s meg is indokolták. Adatott új esély, de nem vezetett sikerre. Ismét kevesebb lett az intézményi költségvetés, a hangulat pedig egyre feszültebb. Így történt meg, hogy az akkori helyzetben a leghumánusabb megoldást választotta a fenntartó. Készítettem velem egy helyzetelemzést, amelynél kikértem mindkét intézmény dolgozóinak a véleményét. Egységes álláspont volt, hogy inkább összevonás legyen, csak maradjon meg minden dolgozó, és a szakmai tevékenység ne csorbuljon a két intézmény összevonása után. Inkább együttműködünk, mintsem tönkre menjen az, ami már megvan.

"Mindszent város önkormányzatának képviselő-testülete döntése alapján az előzetes egyeztetések, engedélyezések és alapvető technikai háttér megteremtését követően úgy döntött, hogy 2007. augusztus 1-i határidővel összevonja a Keller Lajos Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény (6630 Mindszent, Köztársaság tér 5.) és a Tisza Művelődési Ház (6630 Mindszent, Szabadság tér 37.) intézményét. Intézményünk egységes új neve: Keller Lajos Városi Könyvtár és Kulturális Központ.

Az összevont intézmény alapító okiratában rögzítettük, hogy a Keller Lajos Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény a korábbiaknak megfelelően ellát közművelődési, közgyűjteményi, informatikai feladatokat. Az intézmény városunk meglegedésére szolgál, melyet a jövőben is fenn kívánunk tartani, mely több éves, több évtizedes következetes, szorgalmas munka eredménye.

A Tisza Művelődési Ház útkeresése és az 1966-ban épült ház rekonstrukciója folyamatban van. Az elfogadott alapító okirat biztosítja az intézmény eredeti céllal létrehozott közművelődési feladatellátó rendszerét."2

A közgyűteményi és közművelődési intézmények összevonásának előkészítése

A képviselő-testület határozatában kimondta, hogy az összevonás kidolgozására, lebonyolítására Koordináló Bizottságot hoz létre, amelynek működése 2007. augusztus 1-ig hatályos, ezt követően a megbízott intézményvezető a felelősség, 2007. december 31-éig. E bizottság tagjai a két érintett intézmény vezetője és egy önkormányzati képviselő. A bizottság irányításával a könyvtár vezetőjét bízta meg. Januártól júliusig, vagyis az átmeneti időszakból 17 emlékeztetőt őriztem meg, amelyek az átszervezéssel járó problémákat, megoldási lehetőségeket szemléltetik.

A művelődési ház dolgozói az egyeztető ülésen nyíltan felvetették gondjaikat, ugyanakkor együttműködési készséget tanúsítottak, amelyben az akkori intézmény vezetője nem tudott részt venni. Túlzott illúzióink nem voltak, mert keményebb munkát vártam, kértem mindenkitől, mint eddig bármikor. Az utóbbi évek tapasztalata azt mutatta, csak kemény és következetes módszerekkel érhetünk el eredményt. A kérésem annyi volt: amiben közösen megegyezünk, mindenki ahhoz tartsa magát, és én kiállok értük, senki nem marad munka nélkül, de iszonyú nehéz lesz végigcsinálni azt az évet, amely előttünk áll. Mindezek tudatában megállapodtunk, így vállaltam el az irányítást a munkatársak oldaláról.

A fenntartói oldallal sem voltak illúziók, mert a képviselő-testület tagjai között politikai állásfoglalásából adódóan erőteljes - mondhatnám, antagonisztikus - ellentét alakult ki, amely időnként hátrányosan befolyásolta a szakmaiságot is.

A lakosság ugyanúgy megosztott volt. Legtöbbször nem az számított körökben, hogy hogyan döntött valaki, vagy hogyan dolgozik, hanem az, hogy "jobbos" vagy "balos". Keményen hangzik, de ez így volt.

Tisztában voltunk, hogy a kultúra másodlagos szerepet töltött be. Mi többnyire vittük a pénzt, a hozadékot csak kevesen számolták. Tudtuk, magunknak kell túlélni a helyzetet, és kihozni belőle mindazt, amit még lehet. Ezért a közös célért mindenki igyekezett, tervezett, spekulált, magáénak érezve az ügyet, mintha a saját otthonáról lenne szó.

Napi szintű kapcsolattartás és tárgyalások, egyeztetések kezdődtek.

- Meghatároztuk az új intézményi keretek között végzendő feladatvállalásunkat, amely ráépült a korábbi lakossági igényfelmérésre.
- Döntés az összevonás és épületfelújítás mértékéről, anyagi fedezet biztosításáról.
- Konzultáció az érintett intézmények dolgozóival, művészeti iskolákkal, oktatási intézményekkel, szakmai szaktanácsadói képvisellel, minisztériumi (könyvtári és közművelődési) szakapparátussal és önkormányzattal mint fenntartóval.
- Lakossági vélemények kikérése és fórum az összevonásról.
- Tájékoztatás a helyi újságban, civil tévében.
- Látványterv közzététele.
- Folyamatos kapcsolattartás a civil szervezetekkel, önkormányzati vélemények figyelembevétele.
- Szakhatósági engedélyezések, a kivitelezés figyelemmel kísérése.

A Tisza Művelődési Ház felújítása

A művelődési ház állaga nagyon leromlott, mivel jelentősebb felújítás a belső térben nem történt az épület átadása, 1966 óta.

A minisztérium közművelődési főosztálya kifogásolta, hogy a könyvtár nagy területet vesz el a művelődési háztól. Ebben igaza volt, de azt már csak zárójelben jegyeztük meg, hogy azért nem volt úgy kihasználva a ház, mint amennyire most hiányolják a területet. Erre jött a kontrázás: de ugye az sem várható el, hogy egy jól működő könyvtári intézmény tönkremenjen

egy összevonás miatt?! A minisztérium főosztályvezetői igyekeztek biztosítékokat kérni a szakmai szempontok megtartásáért. Az akkori emlékeztetőket olvasva és emlékezetemben sem maradt olyan kérés, amelyet ne teljesített volna a fenntartó a minisztérium felé. Persze fölmerült, hogy a könyvtár miatt verik szét a Közkincs által fölújított közművelődési szintereket. Ettől már csak az volt kínosabb, amikor kiderült, hogy az a közművelődési szintér még így is hagyott kívánnivalót maga után. (Megjegyzendő, a szolgálati lakásban élő dolgozó kapott másik lakást az önkormányzattól. Igaz, bérleti díjért.)

Az összevonással elkezdődött a hadakozás, ment az idegörlés, amelyet ugyan előre feltételeztünk, de egyikőnk sem gondolta volna olyan kimerítőnek, mint amivé vált. Egyik nap a fenntartóval kellett csatázni, hogy adjon több pénzt, adjon több embert a munkához! Másik nap az egyik mesternek az volt a baja, hogy "jobbos" a képviselő, a másiknak meg a fordítottja, s én ott voltam köztük, miközben nekem az volt a legnagyobb gondom, hogy haladjon a szerelés, a cipekedés, a munka. Mindent latba vettem, hogy a legjobb feltételeket tudjam kiharcolni az összevont intézmény számára. Ez már afféle hattyúdal volt számomra. Az egyik művészeti iskola vezetője a város minden családjához röpiratot juttatott el, hogy politikai céltól vezérelve lett az intézménye kiteve a házból, s megszólított a nevemen... Föltettem a kérdést: - Hiányzik ez nekem? Egy kis dühöngés és sírás után ment tovább a munka. Nem volt ez öröm senkinek sem.

Kiemelt figyelmet fordítottunk a hasznos alapterület növelésére a megnövekedett funkciók megfelelő elhelyezése érdekében. Ezt részben a szolgálati lakás kiváltásával, részben a nem használt helyiségek üzembe helyezésével, a széntároló átalakításával értük el. Tervet dolgoztunk ki a többlépcsős felújításra, bővítésre. Megtörtént az intézmény akadálymentesítése, az első traktus villamos hálózatának felújítása, tűz- és biztonságtechnikai védelme. Volt, ahonnan több mint tízéves törmelék és nem odavaló anyagot takarítottunk el. A megújuláshoz szükséges technikai háttér, illetve az épület felújítása túlnyomórészt megtörtént. Menet közben derült ki, hogy a villanyvezetéket ki kell cserélni, "kóbor" áramot találtak; beázik az épület az eredeti tetőablakok korábbi kiiktatása miatt... A pénzügyi lehetőségek korlátai egyre szűkültek, az eredeti épületfelújítási tervünk ennek megfelelően módosult. Csak a legfontosabb felújításokat végeztük el, de azt úgy, hogy esztétikus, valóban a kor igényeinek megfelelő legyen, természetesen mindenhol betartva a törvényi előírásokat.

A második lépcsőben belső felújításokat, berendezések bővítését terveztük, főként pályázati támogatás alapján. Így az első lépcsős felújítás pályázási lehetőség előkészítéséből (színházterem villamos hálózatának felújítása, vizesblokk felújítása, új környezetbe bútorok, informatikai eszköz- és szoftver beszerzés) állt.

A harmadik lépcsőben tervezett felújításra sor kerül-e, s mikor, azt nem tudjuk. Mindenesetre úgy terveztük meg az összevonás alapján a ház felújítását, hogy a későbbiekben a színházterem mellé épülne egy új szárny, s emeleti bővítést is kapna, az akkori igényekhez alkalmazkodva. Ez az engedélyes terv, az általa remélt kulturális tevékenység ad távlati célt az összevonásnak.

Szakmaiság

A megfeszített munka elsőként a szakmaiságot szolgálta, majd a dolgozók érdekeit. Az intézményi összevonás ideje alatt három hétig volt teljesen zárva a ház. Nagyon nagy volt a lakosság és a fenntartó részéről is a nyomás, hogy minél kevesebb ideig tartson az átszervezés. Ennek oka abban rejlett, hogy a településen a politikai csatározás miatt megromlott a viszony a két fő politikai erő között. Így igen nehéz volt az átgondolt szervezőmunka. Szinte minden nap volt egy, de néha több megbeszélés is, hogy a szakmai érdekek minél kevésbé sérüljenek. Az építkezés folyt még, de már az új munkaköri leírások készültek az új feladatokkal:

- kettős funkciók megszüntetése, összehangolása (informatikai szolgáltatás, kiállítás, civil kezdeményezések, előadások, képzések);
- közös távlati célok meghatározása (kulturális centrum);
- új tevékenységek lehetőségeinek megteremtése (filmklub, kutatószoba, ifjúsági klub);
- intézményen belüli fegyelem;
- rekreációs tevékenység indítása a Tisza-strandon a mozgáskorlátozott egyesületekkel közösen;
- Samu Katalin Galéria kialakítása;
- Civil Iroda létrehozása (civil szervezetek részére internet-hozzáféréssel, önálló iroda átadása és együttműködési megállapodás).

Költözés

Miután festés után kiszáradt az új raktár, megkezdjük a bedobozolt könyvek áthordását. Szerencsére közel volt a két intézmény egymáshoz, így viszonylag kedvező volt a szállítás minden feltétele. Sokan jöttek önkéntesnek, segítettek takarítani, szállítani. Volt, aki süteményt vagy üdítőt hozott. Nagyon jól jött minden segítség, mert egyre inkább elfáradtunk, idegileg és fizikailag.

A volt könyvtár helyiségeit további hasznosítás céljára kiürítettük, és tiszta állapotban adtuk át a fenntartónak. Megállapítottuk, hogy elfogadható a könyvtár helyzete. Újdonság a külön helyiségben kialakított helytörténeti kutatószoba, feldolgozó és a könyvtárral egy épületben lévő raktár. Megoldódott a vagyonsvédelem mellett az épület tűzvédelme az elektromos füstérzékelők üzembe helyezésével. Így új helyén 2007. augusztus 21-én, eredeti tervének megfelelően kezdhette meg könyvtárunk a működést. (Végül is visszakerült abba az épületbe a könyvtár, ahol negyven évvel korábban volt, dupla állománnyal, harmadik költöztetéssel.)

A közművelődési színterek felújítása folyamatosan zajlott. Megkezdjük a házban fölszaporodott fölösleges, használhatatlan holmik eltávolítását. E takarítást figyelemmel kísérte az adminisztrátor, hogy véletlenül se kerüljön ki olyan anyag, amelynek selejtezése jogszabályhoz kötött. Mindez az első félév feladata volt, de ez időben nem lett végrehajtva. Így több eszköz nyilvántartásával a leltári átadás-átvételnél probléma adódott. Mivel átadás-átvételnél leltár után nem lehet selejtezni, tovább görgettük a hiányosságokat.

Az információs központ, számítógépes park kialakítása jelentősen javította a szolgáltatás színvonalát. E párhuzamos tevékenység egyesítésével magasabb színvonalú szolgáltatást hozhattunk létre.

"Nagyon szép lett az emeleti kiállítóterem, galéria. Esztétikus, világos szoba várja a földszintet igénybe venni kívánó csoportokat. A nyugdíjasok a színháztermet választották, így részükre is megoldott az összejevetelek biztosítása.

A Tini diszkókat a szintén felújított pinceklubban tervezzük beindítani. A felnőtt diszkó a színházteremben lesz.

A költözés során volt lakodalom a házban, mely igen nehezítette az amúgy sem egyszerű helyzetet. Sajnos a terembérleti díj oly alacsony összeg volt, hogy az ügyeletet biztosító dolgozó és rezszi költség, befektetett munka többbe került. Ez a jövőben tarthatatlan. (...) A ház korábbi "átjáróház" jellegét meg kívánjuk szüntetni. Kialakításra került a mindennapos használatra alkalmas ruhatár és recepció szolgálat. Miután a könyvtár bezár, a közművelődési dolgozó a recepcióból folytatja a tevékenységét, (...) ennek a technikai és személyi feltétele biztosított."3

Humán erőforrás

2007. augusztus 1-jével, mint az összevonást Koordináló Bizottság vezetőjét megbízták az intézmény vezetésével, 2007. december 31-éig, az új vezetői pályázat elbírálásáig. Időközönként tapasztalatot, véleményt cseréltünk a művelődési ház volt igazgatójával. Két oldalon álltunk, de a kultúra, a szakmaiság érdekében megpróbáltunk együtt tenni a dolgunkat. Tudtuk, ez csak időleges állapot, van egy feladat, s azt meg kell oldani.

Mivel az volt a két intézmény dolgozóinak kérése, és a minisztérium is úgy óhajtotta, hogy minden dolgozó megmaradjon az állásában, ezért ennek megfelelően jártunk el. A művelődési ház vezetője jogosult volt korengedménnyel a nyugdíjra, ezért élni kívánt a lehetőséggel. A munkában töltött idejére A művelődési ház története című anyag elkészítésére kértem föl, hogy az intézményről készült könyvet később kiadhassuk.

Az összevonás során, különösen a költözéstől kezdődően megnövekedett a dolgozók feladata, így egyre nehezebbé vált a munkavégzés. Ezt tolerálta a fenntartó, és engedélyezte, hogy a részmunkaidős technikai alkalmazottak teljes munkaidősként dolgozhassanak.

A költözéssel párhuzamosan szolgálatot kellett teljesíteni a strandon, ahol játszóházi foglalkozások, sport- és ügyességi játékok, kulturális programok várták az üdőzőket közhasznú alkalmazottak bevonásával.

Konfliktus nem csak a fenntartóval vagy a vehemensebb politikai nézeteket vallókkal adódtak. Bizonyos fokig érthető volt, hisz az idő sürgetett mindenkit, különösen a fenntartót, ő engem, én meg a többieket. A munkatársakkal történt előzetes megbeszélések és jóváhagyás ellenére az intézmény összevonásának első napján az új munkaköri leírás és munkarend átadásával népszerűtlenségem kezdetét vette, immár az ő körükben is. Megtiltottam az alkohol fogyasztását szolgálati időben, túlórárt csak indokolt esetben, a vezető előzetes utasítása alapján lehet elszámolni, alkotókedvet és jó megjelenést vártam el a rendezvényeinken... Előfordult a munka szabotálása, akár az intézmény vagyonvédelmének sérelmére, de akadt példa erkölcsi-etikai jellegű kihágásra is. Ma már talán higgadtabban tudnám kezelni ezeket a problémákat is.

A megnövekedett feladatok és a magasabb szakmai színvonal teljesítése egyre nehezebbé vált. Ezért a könyvtár egyik korábbi pályázatát módosítottuk, tanulmányutat szerveztünk Budapestre, a FSZEK Központi Könyvtárába és az Országgyűlési Könyvtárba. Mintegy mentstár volt a kis "közösségépítő, konfliktuskezelő tréninggel" összekötött út, amelyen a strandon szolgálatban levő dolgozón kívül mindannyian ott voltunk.

PR

A könyvtárban évekbe tellett, mire sikerült egységes megjelenést elérni. Vonatkozott ez az intézmény bútoraira éppúgy, mint a dolgozók ruházatára. Az új intézmény arculata a felújítás során már e szellemben történt:

- egységes megjelenése külső és belső térben harmóniát sugárzott, amely méltó a kultúrához;
- dolgozók megjelenése (EU vagy "nagy" rendezvényeken ing vagy blúz, névjegy kitűző, férfiak öltönyben, de legalább ápoltság megjelenéssel - azt azért nem mondhatnám, hogy ez osztatlan sikert aratott volna, bár méltóságteljesek voltak és mindenki megdicsérte őket;
- intézményi Hírlevél és honlap (az új intézmény adatainak közzététele és a Hírlevél megjelenése a tevékenységünkről, programokról).

Hihetetlenül gyorsan és valóban esztétikus környezetet alakítottunk ki az összehangolt kulturális tevékenységre, közösségépítésre, amely a kívülállók szemében elismerést váltott ki. Felmérésre került az összes technikai eszköz, átláthatóvá vált az intézmény működése.

A mérhetetlen tempó és a városi szintű politikai csatározás mindenkit megviselt, utolérte a kollektívát a "menekülhetnek" szindróma, a szabadságok kiadása újabb terhet adott annak, aki dolgozott - december 31-éig azonban minden munkatársnak ki kellett vennie a szabadságát, csúsztatását...

Teltházas rendezvényeink a figyelem középpontjába kerültek: például A Magyar Posta története, képzőművészeti kiállítások, Házavató ünnepség, Könyv örökbefogadási ünnep, amely több mint egymillió forintnak megfelelő értékkel gyarapította kincsesládánkat, vagy az egész települést megmozgató Karácsonyi televíziós műsor készítése.

Távlati célok

A távlati célokat egységes koncepcióban foglaltuk össze, ezek megalapozott területei:

- Közkincs program további szakaszának előkészítése a kistérségi közös pályázat beadásához, ez újabb lehetőséget jelent az intézmény fejlődésében.
- Közművelődési, informatikai és közgyűjteményi koncepció aktualizálása, első lépésként beindult a Számítógépes képzés.
- Lakossági felmérés - közösségépítés - kulturális igény meghatározása céljából, ennek előkészítése a civil szervezetekkel megkezdődött.
- Kistérségi feladatvállalás - kitörési pont az intézmény számára.
- Alapfokú művészeti nevelés és oktatás helyzetének megoldása.
- Pályázatokkal megvalósítani a 2. és 3. lépcsős felújítást, bővítést - fenntartói önerő, pályázat bevonásával.
- HR - meglévő személyi erőforráshoz feladat hozzárendelése - a dolgozók megtartása, kreativitás kiterjesztése.

Az intézményi összevonás eredményessége két év tapasztalata alapján

Az összevont intézmény vezetése azt a célt tűzte ki, hogy a korábbi közművelődési és közgyűjteményi tevékenység színvonalát ne csak megtartsa, hanem magasabb szintre emelje. A két munkaközösség egységes szakmai szellemben, egy cél érdekében munkálkodik a lakosság lehető legszélesebb körének megelégedésére és örömére, szolgálva az élethosszig tartó tanulást, a művelődést. Az összevonás "eredményességét" és az új célokat a különböző sajtóorgániumokban megjelenő írások alapján ismertetem.

"Kérdezhetik: miért »kell« ünnepélyes átadást szervezni ahhoz, ha egy művelődési ház és egy könyvtár »házasságra« lép egymással? A Mindszontiek bizonyára nélkülünk is tudják rá a választ, mindenki más azonban még beavatásra vár... Sokan sokféleképpen értékelték már annak a szükségességét is, hogy helyes volt-e a Mindszont-i könyvtár és művelődési ház összevonása. Ám ami azóta e közös háztartásban történt, csodaszámba megy. Az ünneplés azonban eddig váratott magára. A két intézmény megújhódással egybekötött egyesítési folyamata most zárult le. A részben építészeti és funkcióiban is megújult intézmény avatása a szokásos, a protokolláris normák szerinti programon túl is ígér érdekességeket. »Most mutatjuk be a nyugdíjba vonulása után Mindszonten letelepedett költő és író, Lőrincz László intézményünk kiadásában megjelent kötetét, amelynek címe: Maradék történetek - Búcsú a novelláktól. S most nyitjuk meg a ház galériáján a kiváló hódmezővásárhelyi szobrász, Samu Katalin számunkra átadott gyűjteményének állandó kiállítását. Ugyancsak e naptól lesz látogatható a muzeális gyűjtemény, illetve felavatjuk a hozzá tartozó kutatószobát is. A ház közművelődési tereinek többségét felújítottuk. Reggel nyolctól este nyolcig nyitva tart a ház. Folyamatosan számítógépezni lehet, s a közművelődési egységek is várják az

érdeklődőket. Az elmúlt hetekben csendben tettük a dolgunkat, de most már szeretnénk, ha a város lakossága tudomást szerezne a megsokszorozódott lehetőségekről, s igénybe is venné azokat.« Az intézmény további új szolgáltatásokat is magára vállalt: például az Európai Unió népszerűsítését, ezen belül más népek életének megismertetését, illetve egy praktikus szolgáltatást is. Ezután a helybelieknek nem kell Szegedre utazniuk, ha például külföldi továbbtanulási lehetőségekre kíváncsiak. De a Csongrád Megyei Agrárkamara képviselője is itt kapott a korábbiaknál kedvezőbb működési feltételeket. S amiről eddig nem esett szó: október 20-án együttműködési egyezményt kötnek a civilekkel - amely korántsem formális lesz. A ház a lakossági igények alapján működik - de ez érzékelhető volt az átalakítás, átszervezés ideje alatt is. Az ünnepi programot helyi művészeti együttesek közreműködése színesíti. Ennyi tudnivaló mindenképpen szükséges annak megértéséhez, hogy miért lesz ünnep a megújult kultúrcentrum megnyitásának napja a könyvtár és kulturális központ dolgozóinak. Illetve pontosítsunk: minden mindszentinek."

(Kiss A. János: Mindszinten csoda történt. = Csongrád Megyei Hírlap, 2007. október 19. 9 p.)

Az intézmény vezetője változott, de a kulturális tevékenység, a célkitűzések fő irányvonalát tovább vitték.

"Manapság tapasztalható, hogy a legtöbb településen egy irányítás alá helyezik a különféle kulturális intézményeket, sok esetben egy helyre telepítik azokat, mint Mindszinten is. Erről az intézményvezető úgy vélekedett, hogy valóban próbálják az intézményeket a költséghatékonyság miatt összevonni. Mindszinten - mint fogalmazott - hatalmas fizikai és szellemi munkát jelentett a korábbi vezető részéről, hogy a harmincezer kötetes könyvtárat a művelődési ház épületében helyezték el. Ennek következtében a közművelődési színtér jelentősen csökkent, ugyanakkor a komplexebbé válás előrevetíti, sok színes program megvalósítását. A teleház is hasznos, de már előtte is volt eMagyarország Pont. Tulajdonképpen csak a számítógépek száma nőtt. Elsősorban a művelődési ház dolgozóin múlik, mennyire tud kialakulni szimbiózis a munkacsoportok között. Azzal is tisztában van, hogy eddig, mint egy civil csoport vezetője járt a házba, nem vezetői szemmel látta a dolgokat. De talán épp ez lesz segítségére abban, hogy meg tudják tölteni mindszenti kultúrát kedvelő közönséggel a művelődési házat. Az újonnan kinevezett vezető szeretné, ha közösen foglalkoznának a gyermek, ifjúsági és felnőtt programok szervezésével. A településen kb. 25 civil szervezet működik, amelyek többsége foglalkozik a családokkal is. Nagy örömmel tartja, hogy az ősz folyamán beköltözött a művelődési házba a Civilek Tanácsa. Az is jó, hogy naponta használják a civilek a művelődési ház helyiségeit. A házban az óvodásoktól a nyugdíjasokig minden korosztálynak szerveznek programokat. Fontosnak tartja, hogy egy ilyen helyen mentálisan érzékeny emberek dolgozzanak. Az emberi kapcsolatok és a kreativitás a legfontosabb dolgok egy művelődésszervező munkája során. Ennek segítségével tudnak minden korosztály felé nyúlni. Mindig is úgy gondolta, az itt dolgozó emberek kisugárzása a meghatározó abban, hogy a civil csoportok bemennek-e a művelődési házba. Nem csak a házban kell programokat szervezni, hanem a dolgozóknak is ki kell menni, akár a település határain túlra is, hogy egy-egy csoportnak szakmai segítséget nyújtsanak. A 21. században nem feltétlenül a tömeges rendezvények a nyerők, hanem a sok kis klub, sok csoport, a rétegigények kielégítése az, ami összességében sok embert vonzhat."

(Sipos Mihály: A mentális érzékenység a legfontosabb. = Mindszenti Hírek, 2008. január 11. 5 p.)

"Állománybővítésre már nyert pályázatot a könyvtár, az eszközök beszerzésére és a hátrányos helyzetű látogatók segítésére nemrégiben nyújtották be a projektek a szegedi Somogyi Könyvtárral együtt. Az infrastruktúrafejlesztési pályázat során 3 millió forintra nyújtott be igényt a könyvtár. Az élethosszig tartó tanulás legfőbb helyszíne a könyvtár, így a fiatalok rendszeresen igénybe is veszik a szolgáltatásokat. A Mindszenti gyűjtemény mintegy 40 ezer kötetre rúg, amihez számos helytörténeti anyag is tartozik, valamint CD-k, egyéb hordozók."

(Sipos Mihály: Bővül, fejlődik a könyvtár. = Mindszenti Hírek, 2008. október 17. 3 p.)

"Minden évben célunk, hogy minél több ötletet megvalósítsunk, és minél színesebb programkínálattal álljunk az emberek elé. Évi programtervük körülbelül 90 százalékban teljesült. A számos programnak és azok sokszínűségének köszönhetően idén is közel tízezer fő látogatott el az intézménybe. Az intézményvezető kiemelte, számukra az egyik legnagyobb dicséret a 2009-es munkájukkal kapcsolatban a képviselő-testület elismerő szavai, melyeket a testületi ülésen fogalmaztak meg. A rengeteg program mellett természetesen arról sem lehet elfeledkezni, hogy az önkormányzat egyre nehezedő anyagi helyzete kihatott az intézmények munkájára is, ám a Keller Lajos Városi Könyvtár és Kulturális Központ közel 7 millió forintot nyert pályázatokon, melyet vissza tudott fordítani rendezvényeibe. Összességében az egész év legnagyobb eredménye a humán erőforrás felhasználása volt, mellyel jelentős pénzüsségeket tudtak spórolni. A 2010-es év sem lesz könnyű, de az intézmény összes munkatársa azon lesz, hogy ezt az emberek ne vegyék észre, és a lehető legszínesebb programokon vehessenek részt jövőre is."

(Fekete Evelin: Kultúra, játék, élmény 2009-ben is. = Mindszenti Hírek, 2009. december 23. 11 p.)

Összegzés

Most már meggyőződéssel állíthatom, hogy a megfelelően indokolt és biztosított anyagi, személyi háttér adhat jó eredményt egy intézmény-összevonásban is. Természetesen a kiegyensúlyozott fenntartói háttér nagymértékben megkönnyítheti és hatékonyan segítheti az átszervezést. A fenntartót és az érintett intézmények kollektíváit előnyösen segíti, ha a koordináló személy külsős, és tudatában van annak, hogy a munka végeztével nem marad ott, de ha igénylik, projektkövetésre kész, hisz úgy könnyebb objektív döntéseket hozni, cselekvést elvárni, mint munkatársi érdekeltséggel.

Az új intézményi feladatokat ellátó munkakörökre célszerű pályázatot kiírni, amelyen természetesen a régi dolgozók azonos eséllyel indulhatnak, mint bárki más, aki megfelel az elvárásoknak.

Kedvezően hat a munka megkezdése előtt közösségépítő és konfliktuskezelő tréninget beiktatni a folyamatba, nemkülönben az új célkitűzések megvalósítását megelőzően.

Minden átszervezés áldozattal jár, de a helyesen kitűzött cél megvalósítása érdekében érdemes vállalni. Ez esetben megújult a művelődési ház, nem áznak a könyvek, a kissé szétforgácsolt humán erőforrás éppúgy, mint a technikai háttér összevonása, illetve egésze magasabb szinten képes szolgálni a közösség javát. Könnyebb lesz a továbblépés. Az olvasói létszám sem csökkent, a forgalom nőtt. Kicsit másképp, de sok-sok ember boldogulására, a kor kívánsága szerint képes volt benépesülni a "rég-új" intézmény.

Számomra ma már a legnagyobb megnyugvás a sok mosolygós arc, a több mint száz embernek átadott informatikai tudás, s a lehetőség, hogy egy kicsit jobban tudjon saját sorsának kovácsa lenni az ember...

Nem tagadom, az lett volna az igazi, ha megépült volna az elődöm által megálmodott könyvtár, s azt töltötték volna meg a mosolygós arcú gyermekek és felnőttek. De tudjuk, fel kell mérni a helyzetet, s ha csak egy kicsit is racionálisan gondolkodunk, boldogok lehetünk, hogy a mostani nehéz gazdasági és társadalmi viszonyok között, ilyen lehetőség adatik meg a dél-alföldi kis városka, "Mindszent - minden szép és jó eszméért lelkesülő közönségének..."⁴

JEGYZETEK

- 1 A szabadidő eltöltésének lehetőségei Mindszenteen. [Szakdolgozat]. Mindszent, 1980.
- 2 Tájékoztató a Keller Lajos Városi Könyvtár és Kulturális Központ működésének megkezdéséről. Mindszent, 2007. szeptember 4.
- 3 Tájékoztató a Keller Lajos Városi Könyvtár és Kulturális Központ működésének megkezdéséről. Mindszent, 2007. szeptember 4.
- 4 Keller Lajos: Mindszent története. 1700-1900. Mindszent, Weisz I. Könyvnyomda, 1900. 3. p.